

DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.1093081>

Geliş Tarihi: 25 Mart 2022

Received: 25 March 2022

Kabul Tarihi: 27 Haziran 2022

Accepted: 27 June 2022

Makale Türü: *Araştırma Makalesi*

Research Type: *Research Article*

Polat, M., Polat, H., Süren S., Polat, İ., Saldüz, İ., Öter-Kılıç, D. ve Kılıç B. (2022). Postgraduate Students' Views on Postgraduate Education. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(1), 42-57. DOI: 10.34137/jilses.1093081

Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri

Musa POLAT¹, Hüseyin POLAT², Serkan SÜREN³, İsmail SALDÜZ⁴, İsa POLAT⁵, Mustafa POLAT⁶, Döndü KILIÇ ÖTER⁷, Burhan KILIÇ⁸

Öz

Bu araştırmanın amacı lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi alma nedenleri, lisansüstü eğitimden beklentileri, lisansüstü eğitimde yaşadıkları iletişim sorunları ve lisansüstü eğitimde değerlendirmeye ilişkin görüşleri ortaya konmuştur. Ayrıca öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin alguları ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden vaka çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 11 farklı üniversitede farklı lisansüstü seviyelerde öğrenim görmekte olan 20 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin lisansüstü eğitimi yapma gerekçelerinin farklılık gösterdiği, doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre bu konuda daha fazla görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Lisansüstü eğitime başlamadan önce yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin beklentilerinin çoğunlukla karşılandığı ortaya çıkarken, doktora öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin sahip olduğu beklentilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre daha çok karşılandığı tespit edilmiştir. Lisansüstü eğitimde öğrencilerin çoğunlukla iletişim problemi yaşadıkları, bu süreçte yüksek lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine göre daha fazla iletişim sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca lisansüstü eğitimde değerlendirme sürecinin öğrenciler açısından üründen çok sürece yönelik olması gerektiği görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin olumlu algıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda lisansüstü öğrencilerin eğitimleri boyunca yaşamış olduğu sorunların ortadan kaldırılmasına ve lisansüstü eğitime yönelik olumlu algıya sahip olmalarını sağlamaya yönelik politikaların geliştirilmesine yönelik öneriler ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü eğitim, lisansüstü öğrenciler, yüksek lisans, doktora.

¹ Öğretmen, MEB, msplt16@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8664-2511>

² husopol@msn.com, 0000-0002-4070-2889

³ surenserkan@gmail.com, 0000-0002-3221-5714

⁴ halikarnas.33@hotmail.com, 0000-0003-4374-4766

⁵ isa.polat@hotmail.com, 0000-0002-5686-5631

⁶ mplt88@msn.com, 0000-0002-8471-4136

⁷ msplt16@gmail.com, 0000-0003-0875-8134

⁸ pd.burhankilic@gmail.com, 0000-0001-6625-3885

Postgraduate Students' Views on Postgraduate Education

Abstract

The aim of this research is to reveal the views of postgraduate students on postgraduate education. In this context, postgraduate students' reasons for taking postgraduate education, their expectations from postgraduate education, their communication problems in graduate education and their views on evaluation in graduate education were also revealed. In addition, it is aimed to reveal students' perceptions about postgraduate education. Case study design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consists of 20 students studying at different graduate levels in 11 different universities in the 2021-2022 academic year. Maximum variation sampling method, one of the purposive sampling methods, was preferred in the sample selection. The data were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The obtained data were analyzed by content analysis method. According to the results of the research, it has been revealed that the reasons for doing postgraduate education differ, and that doctoral students have more views on this subject than graduate students. While it was revealed that the expectations of postgraduate students regarding postgraduate education were mostly met before the start of postgraduate education, it was determined that the expectations of doctoral students regarding postgraduate education were met more than those of postgraduate students. It has been revealed that students mostly have communication problems in postgraduate education, and postgraduate students have more communication problems than doctoral students in this process. In addition, it has been determined that they have the opinion that the evaluation process in graduate education should be process-oriented rather than product-oriented for students. It has been determined that postgraduate students have a positive perception of postgraduate education. In line with the results, suggestions have been put forward to eliminate the problems that graduate students have experienced during their education and to develop policies to ensure that they have a positive perception towards graduate education.

Keywords: Postgraduate education, postgraduate students, master's, doctorate.

Giriş

İletişim teknolojisindeki ilerlemeler ülkeler arasındaki sınırları ortadan kaldırmıştır. Dünya adeta küresel bir köy haline gelmiştir. Bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmeler sayesinde var olan bilgilere yenileri eklenmektedir. Eski bilginin yerini yenileri almaktadır. Ülkeler, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşan, ulaştığı bilgiye eleştirel bir gözle bakabilen, doğru bilgiyi yanlış bilgidan ayırabilen, yaratıcı, analitik düşünebilen, toplumsal sorunlara farkı açılardan yaklaşarak yaratıcı çözümler önerileri geliştiren nitelikli bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bu niteliklere sahip bireyleri yetiştirmenin en etkili yolu da eğitimden geçmektedir (Karakütük, 2001). Bu kapsamda nitelikli bireylerin yetişmesi için var olan bilginin devamlı güncellenmesi gerekmektedir. Çünkü eğitim yaşam boyu süren bir süreçtir. Bu anlamda lisans eğitiminin sunduğu bilgilerin yaşadığımız çağın çok az bir kısmına cevap verebilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu durum bilgi toplumunun oluşmasına katkıda bulunacak ve gelişmiş toplumların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikli bilim insanları ve öğretim elemanları yetiştirmeyi amaç edinen lisans ve lisansüstü eğitimin önemini ortaya çıkarmaktadır (Çimen, 2015).

Ülkemizde bilgi toplumunun gereklerine ve ihtiyaçlarına cevap vermesi amacıyla birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun (1981) 4. Maddesinde üniversitelerin amacı açıkça belirtilmektedir. Buna göre yükseköğrenim kurumları olan üniversiteler bireylerin ilgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek amacındadır. Ayrıca yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (1982) 130. maddesinde ise üniversiteler, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile kurulan ve ülkede bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan kurumlar olarak tanımlanmaktadır.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na göre (1981) üniversiteler, ortaöğretim yeterliliklerine dayalı, en az iki yıllık bir programı kapsayan nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca üniversitelere lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden önlisans; ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarıyıllık bir programı kapsayan lisans ve yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimi kapsamaktadır. Bu nedenle üniversiteler aracılığı ile farklı programlar dâhilinde bilginin üretimi ve geliştirilmesi üniversitelerdeki araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yanı sıra, lisansüstü çalışmalar yoluyla ortaya çıkmaktadır. Ayrıca lisans eğitiminden sonra bireyin kendini daha çok geliştirip topluma katkısının artması adına üniversiteler lisansüstü eğitimi gerçekleştirmektedirler (Başer, Narlı ve Günhan, 2005). Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi genelde üniversitelerden özelde ise lisansüstü eğitim programlarından beklenmektedir (Orçan, 2013; Dilci, 2009). Lisansüstü eğitim, belirli bir disiplinde lisans eğitiminden daha kapsamlı ve derinlemesine uzmanlaşma fırsatı sunan, kişiye mesleki ve akademik beceri kazandıran bir eğitim programıdır (Ahlis, 2006). Bilgi toplumuna dayalı nitelikli insan gücünün oluşmasında önemli bir yere sahip olan lisansüstü eğitim, lisans öğretimine dayalı, eğitim-öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (Varış, 1972). Türkiye'de ise eğitime olan yatırımlar artmaktadır. Özellikle de yükseköğretim kurumları olan üniversitelerin sayısı her geçen yıl artmaya devam etmektedir. Ancak nicel olarak büyüyen yükseköğrenim kurumlarının niteliği azalmakta ve bu durum özellikle lisansüstü eğitimin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır (İzgi, 2016).

Bilgi çağının gereklerine uygun bir eğitim sistemi için de eğitim sisteminin geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olan kendi alanlarında yetkin öğretim elemanlarına ve bu niteliklere sahip lisansüstü öğrencilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle lisansüstü eğitim gören öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin düşünceleri büyük önem taşımaktadır.

Buradan hareketle bu araştırmanın amacı lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri nelerdir?
2. Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin beklentileri nelerdir?
3. Lisansüstü öğrencilerin danışman-öğrenci iletişimine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Lisansüstü öğrencilerin değerlendirme sürecine ilişkin düşünceleri nelerdir?
5. Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin algıları nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve süreci ile verilerin analizi, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin nasıl sağlandığına yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada vaka (durum) çalışması desenlerinden iç içe geçmiş tek durum çalışma deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacının bir programı, etkinliği, süreci, bir ya da birkaç kişiyi çeşitli veri toplama araçları ile derinlemesine incelediği nitel bir araştırma desendir (Creswell, 2014). Yin (2009: 46) durum çalışmalarında kullanılan desenleri bütüncül tekli durum deseni, iç içe geçmiş tekli durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum deseni olmak üzere dört kategoride incelemektedir. Bu çalışmada ise iç içe geçmiş tek durum çalışma deseni kullanılmıştır. Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim süreci tek bir durum olarak düşünülmüştür. Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri, beklentileri, eğitim sürecindeki iletişime ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri ise alt durum olarak ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 11 farklı üniversitede farklı lisansüstü seviyelerde öğrenim görmekte olan 20 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacına en uygun olan katılımcıların örnekleme dâhil edildiği bir örneklem belirleme yöntemidir (Balci, 2021:99). Maksimum çeşitlilik örneklemede ise hiçbir çeşitlilik kalmayınca kadar örnek olay bulmaya çalışılan bir yöntemdir (Neuman, 2007). Maksimum veri çeşitliliği sağlayarak daha detaylı veri elde edebilmek için 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 11 farklı üniversitede farklı lisansüstü seviyelerde öğrenim görmekte olan 20 öğrenci örnekleme dâhil edilmiştir. Katılımcıların 10'u doktora düzeyinde 10'u ise yüksek lisans seviyesindedir. Katılımcıların kişisel ve kimlik bilgileri gizlilik ilkeleri gereğince belirtilmemiştir. Katılımcılar kodlama yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların isimleri yerine her bir katılımcıya 1'den 20'ye kadar numara verilmiştir. Katılımcılara ait ifadeler her bir katılımcı için (K1, K2, K3, K4....K20) şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışma grubuna ait kişisel veriler

Katılımcı	Üniversite	Lisansüstü programı	Lisansüstü alanı
K1	Gazi Üniversitesi	Doktora	Okul Öncesi Eğitimi
K2	Anadolu Üniversitesi	Doktora	Eğitim Programları ve Öğretim
K3	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Doktora	İşletme
K4	Adıyaman Üniversitesi	Doktora	Fen Bilgisi Eğitimi
K5	Bozok Üniversitesi	Doktora	Kimya Eğitimi
K6	Pamukkale Üniversitesi	Doktora	İktisat
K7	Gazi Üniversitesi	Doktora	Eğitim Teknolojileri
K8	Çukurova Üniversitesi	Doktora	Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
K9	Lefkoşa Üniversitesi	Doktora	Özel Eğitim
K10	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Doktora	Eğitim Programları ve Öğretim
K11	Gazi Üniversitesi	Yüksek lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
K12	Anadolu Üniversitesi	Yüksek lisans	Matematik Eğitimi
K13	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Yüksek lisans	Eğitim Yönetimi
K14	Adıyaman Üniversitesi	Yüksek lisans	Eğitim Yönetimi
K15	Bozok Üniversitesi	Yüksek lisans	Kimya Bölümü
K16	Adıyaman Üniversitesi	Yüksek lisans	Sosyal Bilgiler
K17	Adıyaman Üniversitesi	Yüksek lisans	İşletme Yönetimi ve Organizasyon
K18	Niğde Üniversitesi	Yüksek lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
K19	Ankara Üniversitesi	Yüksek lisans	Uluslararası İlişkiler
K20	Bozok Üniversitesi	Yüksek lisans	Kimya Bölümü

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu ve araştırma soruları lisansüstü öğrencileri için araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Görüşme formunda, lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, lisansüstü eğitime ilişkin beklentileri, eğitim sürecinde iletişim ve değerlendirme boyutuna ilişkin düşünceleri ve lisansüstü eğitime ilişkin algıları hakkında sorular yer almaktadır. Görüşme sorularının hazırlanmasında; soruların açık ve anlaşılır olması ve yönlendirici olmamasına dikkat edilmiştir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgim, 2015). Hazırlanan görüşme formunun araştırmanın amacına uygun olup olmadığını kontrol etmek amacıyla alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Görüşme formu uzman görüşleri ve

önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. İkinci aşamada farklı üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 5 lisansüstü öğrencisine bu ölçek pilot çalışma olarak uygulanmıştır. Uygulama esnasında araştırma sorularının araştırmanın amacına hizmet ettiği görülmüştür. Pilot uygulamada katılımcılar zaman konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. Daha rahat ve uygun bir zamanda soruları daha sağlıklı bir şekilde yanıtlayacaklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle pilot çalışmadan sonra yapılacak asıl görüşme uygulaması için katılımcılarla önceden irtibata geçilmiş ve kendileri için uygun olan bir zaman belirlemeleri istenmiş ve o tarihte görüşme yapılacağı duyurulmuştur. Araştırmada alanında uzman bir kişinin incelemesi sağlanarak, lisansüstü öğrencilerle yapılan görüşmelerin süreleri uzun tutularak da uzun süreli etkileşim yoluyla iç geçerlilik (inandırıcılığı) sağlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşmelerde katılımcının izni ile ses kaydı alınmış ve araştırmacı tarafından da gerekli yerlerde not alınmıştır. Böylece olası veri kaybının önlenmesinin önüne geçilmiştir. Bunların yanı sıra görüşme yapılan lisansüstü öğrencilerin araştırma sorularına vermiş oldukları cevaplardan doğrudan alıntılar yapılarak da araştırmanın inandırıcılığı yükseltilmeye çalışılmıştır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşkın, 2015). Araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak için araştırmanın başından sonuna kadar gerçekleştirilen adımlar araştırmanın yöntemi, veri toplama aracı, seçilen çalışma grubu, veri analiz süreci, veri toplama araçları ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak amacıyla elde edilen bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır. Ayrıca başka araştırmacıların talep etmesi ya da gelecekte başka bir araştırmada karşılaştırmalar yapmak amacı ile araştırmanın ham verileri saklanarak da dış güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri lisansüstü öğrencilerinin kendileri için uygun gördükleri yer ve zamanda gerçekleştirilerek araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından açık, anlaşılabilir bir şekilde lisansüstü öğrencilerine sorulmuştur. Görüşme başlamadan önce lisansüstü öğrencilerine ses kaydı alınıp alınmaması konusunda izinleri alınmış izin veren lisansüstü öğrencileri ile ses kaydı alınarak görüşme gerçekleştirilmiştir. İzin alınmayan lisansüstü öğrencilerinden alınan cevaplar da not tutma tekniği ile araştırmacı tarafından elde edilmiştir. Ses kaydı esnasında araştırmacı tarafından gerekli görüldüğü durumlarda not alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen kayıtlar, notlar, veriler araştırmacı tarafından içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Görüşmelerin içerik analiziyle çözümlenmesinden 17 sayfalık Word sayfası veri elde edilmiştir. Ses kaydından elde edilen verilerin yazıya dökümü, dökümlerin doğruluğu ses kaydı tekrar tekrar dinlenerek veriler üzerinden defalarca geçilerek sağlanmıştır. Lisansüstü öğrencilerden elde edilen cevaplardan doğrudan alıntılarla bulguların yorumları yapılmıştır. Verilerin güvenilirliğini sağlamak için kayıtlar ve kaydın dökümü araştırmaya katılan diğer araştırmacılar tarafından incelenmiş ve araştırmacıların dökümleri ile karşılaştırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Alınan notlar ile ses kayıtları birbiri ile karşılaştırılarak eksiklik veya eklemeler yapılarak alınan verilerin daha güvenilir olması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, veriler kodlanıp sistematik bir şekilde sınıflandırılmıştır. Veriler arasındaki ilişkiler dikkate alınarak anlam oluşturulmaya çalışılmıştır. Veriler anlam bakımından benzerlikleri dikkate alınarak alt temalar altında birleştirilmiştir. Alt temalar daha sonra ana temalar altında toplanmıştır. Elde edilen temalar daha sonra anlaşılır bir şekilde organize edilerek yorumlanmıştır. Bu analiz yönteminde amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Elde edilen kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla içerik analiz tabloları yapılmıştır. Kodlamalar oluşturulurken araştırmacıların ortak görüşüne başvurulmuştur. Bu kapsamda araştırmacılar kodların oluşturulduğu verileri birkaç kez okuyarak kategorilerle olan ilişkilerini belirlemeye çalışmışlardır. İçerik analizi ile elde edilen bulguların yorumlanmasında katılımcılardan elde edilen doğrudan alıntılara başvurulmuştur.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları cevapların içerik analizine yer verilmektedir. Katılımcıların görüşlerine ilişkin ifadelere ana temalar ve alt temalar şeklinde yer verilmektedir.

Lisansüstü eğitimin amacı

Lisansüstü öğrencilere “*lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleriniz nelerdir? Şu anda hangi aşamadasınız?*” sorusu yöneltilmiştir. Böylece lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi tercih etme nedenlerini ortaya çıkarmak ve lisansüstü eğitim hakkında verilecek cevap ve yorumların kaç yıllık gözlem ve deneyimlerin sonucu olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Lisansüstü öğrencilerin, lisansüstü eğitimi tercih etme nedenlerine ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan görüşmelerde “*lisansüstü eğitimin amacı*” ana teması altında altı alt tema belirlenmiştir (Tablo 1). Buna

göre lisansüstü öğrencileri, lisansüstü eğitimi; akademiye yönelik hedeflerini gerçekleştirmek, mesleki gelişimlerini sağlamak, akademik kariyer olanağını yakalamak, akademik alanda meydana gelen çağdaş gelişmeleri takip etmek, öğrenmeye yönelik ilgi ve merak ihtiyaçlarını tatmin etmek ve mesleki sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla yaptıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 1: Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimi Yapma Amacına İlişkin Görüşleri

Ana Tema	Alt Temalar	Doktora (n)	Yüksek lisans(n)	Toplam (n)
Lisansüstü Eğitimin Amacı	Hedefleri gerçekleştirme	2	5	7
	Mesleki gelişimi sağlama	8	7	15
	Akademik kariyer sağlama	9	8	17
	Akademik gelişmeleri takip etme	4	2	6
	Merak ve ihtiyaçların tatmini	5	4	9
	Mesleki sorumluluk	1	-	1

Tablo 1'e göre lisansüstü öğrencileri çoğunlukla (n = 17) lisansüstü eğitimi yapma amacının "akademik kariyer yapma" olarak görmekteyken çok az bir kısmı (n = 1) lisansüstü eğitimi yapma amacını "mesleki sorumluluk" olarak nitelendirmektedirler. Bu öğrenciler mesleki sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirmek amacıyla lisansüstü eğitimlerini almaları gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca doktora öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre daha fazla akademik hedefleri gerçekleştirme, mesleki gelişim, akademik kariyer, alandaki gelişmeleri takip etme, merak ve ihtiyaçlarının tatmini amaçlarında daha fazla görüş bildirdikleri söylenebilir.

Lisansüstü öğrencilerinin 15'i lisansüstü eğitimi yapma amacını "mesleki gelişimlerini sağlama" olarak algılamakta lisansüstü öğrencilerin 7'si lisansüstü eğitimi yapma amacını akademik alanda belirlemiş oldukları "hedefleri gerçekleştirme" olarak ifade etmektedirler. Ayrıca lisansüstü öğrencilerin 6'sı lisansüstü eğitimi yapma amaçlarını "akademik gelişmeleri takip etme" olarak belirtirken lisansüstü öğrencilerin 5'i "merak ve ihtiyaçların tatmini" için lisansüstü eğitimi tercih ettiklerini ifade etmektedirler. Bu öğrenciler bilgiye, öğrenmeye ve araştırmaya yönelik ilgi ve meraklarının tatmin etmek için lisansüstü eğitim yaptıklarını belirtmektedirler.

Lisansüstü eğitimi yapma amacına yönelik elde edilen ifadeler incelendiğinde öğrencilerin lisansüstü eğitim yapmalarının birden fazla nedeni olduğu tespit edilmiştir.

Lisansüstü eğitimi tercih etme nedenim öncelikle kendi alanımla ilgili gelişmeleri takip etmek. Daha sonra iyi bir öğretmen olabilmek için kendi alanımda en iyisi olmak ve alanımla ilgili gelişmeleri takip edebilmek. Ayrıca milli eğitim bünyesinde kariyer gelişimimi arttırmak ve üniversitede çalışmak gibi nedenler beni yüksek lisans eğitimine yönlendirdi (K1).

Amacım akademik kariyer yapmak. Sadece öğretmen olarak kalmak istemiyorum. Bilgisayar öğretmeniyim. Devamlı gelişen ilerleyen bir alan. Dünyada kendi alanımla ilgili neler oluyor, ne gelişmeler oluyor bilmek istiyorum. Şu anki mesleğim çok statik, durgun. Bu nedenle akademik kariyer yapmak, bir yandan da alanımla ilgili ne araştırmalar yapıldığı ile ilgili bilgi sahibi olmak ve kendim de bir araştırma makale yazmak ve yayınlamak istiyorum. Yani ilk nedenim akademik kariyer ve üniversiteye geçmek. İkinci olarak da alanıma katkı sunmak ve merak duyduğum konularda araştırma yapmak (K2).

Lisansüstü eğitime ilişkin beklenti

Lisansüstü öğrencilere "lisansüstü eğitimlerine başlamadan önce programdan beklentileriniz nelerdi? Beklentileriniz gerçekleşti mi?" sorusu yöneltilmiştir. Böylece lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimlerine başlamadan önce programdan beklentilerinin neler olduğu ve beklentilerin gerçekleşme durumu ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime başlamadan önce programdan beklentilerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan görüşmelerde "beklenti" ana teması altında 4 alt tema belirlenmiştir (Tablo 2). Buna göre lisansüstü öğrencileri lisansüstü eğitimi; akademiye yönelik hedeflerini gerçekleştirmek, mesleki gelişimlerini sağlamak, akademik kariyer olanağını yakalamak, akademik alanda meydana gelen çağdaş gelişmeleri takip etmek, öğrenmeye yönelik ilgi ve merak ihtiyaçlarını tatmin etmek ve mesleki sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla yaptıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 2: Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitim Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Ana Tema	Alt Temalar	Doktora (n)	Yüksek lisans(n)	Toplam (n)
Beklenti	Bilimsel bakış açısı	9	7	16
	Bilimsel araştırma becerisi	10	8	18
	Alanda profesyonellik	6	4	10
	Mesleki yeterlilik	3	5	8
	Saygınlık	7	6	13

Tablo 2'ye göre lisansüstü öğrencilerinin (n = 18) lisansüstü eğitimden beklentilerinin çoğunlukla “bilimsel araştırma becerisi” kazanma olduğu görülürken lisansüstü öğrencilerin çok az bir kısmının (n = 8) lisansüstü eğitimden beklentisinin “mesleki yeterlilik” olduğu görülmektedir. Buna göre lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimlerine başlamadan önce alacakları eğitime ilişkin beklentilerinin çoğunlukla bilimsel araştırma süreç ve becerilerine hâkim olma beklentisi içinde oldukları söylenebilir. Ayrıca doktora öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre alacakları eğitimden beklentilerinin bilimsel bakış açısı kazanma, bilimsel araştırma becerisi edinme, alanında profesyonel olma ve saygınlık olduğunu daha fazla dile getirdikleri görülmektedir. Ancak yüksek lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine göre daha fazla mesleki yeterlilik beklentisi içinde olduğunu ifade ettikleri söylenebilir.

Lisansüstü öğrencilerinin 16'sı lisansüstü eğitimden beklentisini “bilimsel bakış açısı” kazanma olarak ifade ettiği görülürken lisansüstü öğrencilerin 13'ü lisansüstü eğitimden beklentisini “saygınlık” olarak ifade etmektedirler. Ayrıca lisansüstü öğrencilerin 10'u ise lisansüstü eğitimden beklentisini “alanda profesyonellik” olarak ifade ettiği tespit edilmiştir.

Lisansüstü eğitim beklentilerine yönelik elde edilen ifadeler incelendiğinde öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerine hâkim olan, bilimsel bakış açısıyla mesleki yeterliliklerine katkı sunarak alanında saygı duyulan profesyonel bir kişi olma beklentisi içinde oldukları söylenebilir.

Programa başlamadan önceki beklentilerim öğrenci olmaktan çıkıp daha çok araştırmacı olmak ve bilimsel araştırma becerisine sahip olmak ve sorun çözebilme yeteneği kazanabilmektir. Ayrıca hem çalıştığım alanla ilgili hem de genel olarak alanımda uzmanlaşmaktır (K8).

Lisansüstü eğitimden beklentim bir defa alanımla ilgili bana bir şey danışıldığında çözüm sunabileceğim sözler söylemeyi istiyorum. Yani akademik anlamda bir uzman kimliğine sahip olmayı bu alanda bir nevi tescilli olma beklentisindeyim. Özellikle çalıştığım il milli eğitim müdürlüklerinde farklı kurumlarda farklı yerlerde bana saygınlık kazandıracak. Sadece mesleki alanımda değil etrafımdaki insanlar da lisansüstü eğitim yaptığımı bilmelerini istiyorum. Çünkü çevremde lisansüstü eğitim yapan kişilere karşı başkalarının daha saygı duyduğunu görüyorum (K7).

Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime başlamadan önceki beklentilerinin gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin ifadeleri incelendiğinde bazı öğrencilerin (K5, K6, K7, K9, K10, K14) süreç içinde beklentilerinin gerçekleştiği görülürken bir kısım öğrencinin (K1, K3, K4, K10, K15, K16, K17, K18, K19 ve K20) ise beklentilerinin gerçekleşmediği yönünde düşüncelerini ifade ettiği görülmüştür. Ancak bazı öğrencilerin (K2, K8) beklentilerinin kısmen gerçekleştiği görüşünü ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca yüksek lisans öğrencilerinin (K15, K16, K17, K18, K19 ve K20), doktora öğrencilerine (K1, K3, K4 ve K10) kıyasla lisansüstü eğitime ilişkin beklentilerinin gerçekleşmediğine ilişkin daha fazla görüş ifade ettikleri tespit edilmiştir. Buna göre doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre süreç içindeki beklentilerinin karşılandığı ve aldıkları lisansüstü eğitimden memnun oldukları söylenebilir.

Süreç içerisinde ben genel çerçevede içerisinde baktığımda gerçekleştiğine inanıyorum. Gerçekleştiğine inanıyorum. Evet, bunu söyleyebilirim. Tabi bu gerçekleşme süreci içerisinde her bir ders her bir çalışma her bir makale her bir araştırma süreci içerisinde kendi içinde alt boyutlarıyla da dereceleri olmakla beraber beklentilerimi aşama aşama karşıladı diyebilirim. Ben gerçekleştiğine inanıyorum (K7).

Maalesef hayır. Yani öğrenmek istediğim şeyleri ve bilmem gereken şeyleri ancak kendi çabalarımla öğrenebildim. Çoğu zaman aslında hocalarımızın yol göstermesiyle daha kolay öğrenilebilecek şeyleri, kendi kendime çırpınarak ve daha zor hatta yanlış bir şekilde öğrendim. Kısaca lisansüstü eğitimde bir şey öğrenmek istiyorsam bunu ancak kendi çabalarımla öğrendim. Hocalarımdan pek bir destek göremedim. Tam bir hayal kırıklığıydı (K11).

Yarı yarıya karşılandığını düşünüyorum. Tam manasıyla karşılandığını söylemek pek zor. Bu noktada daha farklı ve kapsamlı bir eğitim programı olabilirdi. Biraz daha kaynak manasında biraz daha eğitmen manasında farklı seçenekler sunulabilirdi diye düşünüyorum. Bu soruya kısmen katılıyorum (K8).

Lisansüstü eğitime ilişkin iletişim

Lisansüstü öğrencilere “size göre lisansüstü eğitimde öğrenci-öğretim elemanı arasındaki ilişki öğrenme-öğretim sürecinde nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Böylece lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim süreçlerinde yaşamış olduğu iletişim sorunlarının neler olduğu ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Lisansüstü öğrencilerin, lisansüstü eğitim sürecinde öğrenci-öğretim elemanı arasındaki ilişkilerinin nasıl olduğunun ortaya çıkarılması amacıyla yapılan görüşmelerde “iletişim” ana teması altında 7 alt tema belirlenmiştir (Tablo 3). Buna göre lisansüstü öğrencileri, lisansüstü eğitimi; akademiye yönelik hedeflerini gerçekleştirme,

mesleki gelişimlerini sağlamak, akademik kariyer olanağını yakalamak, akademik alanda meydana gelen çağdaş gelişmeleri takip etmek, öğrenmeye yönelik ilgi ve merak ihtiyaçlarını tatmin etmek ve mesleki sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla yaptıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3: Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimde İletişime İlişkin Görüşleri

Ana Tema	Alt Temalar	Doktora (n)	Yüksek lisans(n)	Toplam (n)
İletişim	İnformal	5	7	12
	Yol gösterici	8	9	17
	Sevgi-saygı	4	6	10
	Usta-çırak	3	4	7
	Motive edici	2	6	8
	Empati	1	4	5
	Açık iletişim	8	10	18

Tablo 3'e göre lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitim sürecinde iletişim boyutunda öğretim elemanlarından çoğunlukla "açık iletişim" (18) içinde ve "yol gösterici" (17) olmalarını ifade ettikleri görülmektedir. Lisansüstü öğrencilerinin 12'si lisansüstü eğitimde iletişim sürecinin "informal" olması gerektiğine dayalı görüş belirtirken öğrencilerin 10'u iletişimin "sevgi-saygı" anlayışı içinde olması gerektiği konusunda görüş ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca lisansüstü öğrencilerin 8'i iletişimin motive edici, 7'si usta-çırak ilişkisi 5'i ise empati boyutuna vurgu yapan görüşler ifade ettikleri görülmektedir.

Yüksek lisans öğrencileri doktora öğrencilerine göre lisansüstü eğitimde iletişim boyutunun informal, açık, yol gösterici, motive edici olması gerektiği konusunda daha fazla görüş ifade ettikleri görülmektedir. Yüksek lisans öğrencileri doktora öğrencilerine göre iletişimin sevgi-saygıya dayalı, usta çırak anlayışı içinde ilerlemesi gerektiği konusunda da daha fazla görüş ifade ettikleri görülmektedir.

Lisansüstü eğitimde iletişime yönelik elde edilen ifadeler incelendiğinde öğrencilerin çoğunlukla iletişim problemi yaşadıkları ve eğitim süreçlerinde çoğunlukla rehberliğe ihtiyaç duydukları söylenebilir. Ayrıca bu süreçte lisansüstü öğrencilerin doktora öğrencilerine göre daha fazla iletişim sorunu yaşadıkları da söylenebilir.

Usta çırak ilişkisi içinde olmalı her şey danışmandan beklenilmemeli ancak danışman da model olabilmeli. Danışmandan beklenti sadece akademi dil ile öğrenciyle iletişim kurmamalı aynı zamanda samimi bir iletişim dili ile onu alana hâkim ve etkin bir model olarak geliştirebilmeli bu da yayınlarla mümkün değil sadece ders dışında da birlikte vakit geçirilmeli (K5).

Öğretim elemanları daha kapsamlı ve daha kapsayıcı iletişim becerileri edinmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bu noktada biraz daha içe kapanık olabiliyorlar. Paylaşımçı olmaktan ziyade kendi bilgilerini paylaşmaktan ziyade daha kapalı iletişim tercihinde bulunabiliyorlar bu da akademik dünyada bir sorun. Bir kere daha net açık bir iletişime ihtiyaç var ve bütün akademisyenlerin paylaşımçı olması gerektiğine inanıyorum. Bilginin saklandıkça kirlendiğini düşünüyorum ve yok oluşunu düşünüyorum. Bilginin paylaşılmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum bu yüzden paylaşımçı etkin diyaloga açık ve günün hemen her saatinde erişilebilir olmak bence çok önemli çünkü tez aşamasında olan bir fert için zaman zaman olgusu çok farklı bir kavramdır. Her an çalışıyor olabilir. Bu noktada biraz daha yararlanıcının yani bizi hazırlayan kişinin yararlanıcıdan bizden yararlanabilmesi için daha rahat hissettirmesi gerekir (K13).

Öncelikle öğretim görevlileri bizleri küçük görmemeli. Sonuçta 15 aylık öğretmenim. Benim gibi birçok arkadaşım var. Öğretim görevliler bize karşı saygılı olmalı. Bir de bize anlayış göstermeli esnek olmalı. Mesela işimiz gereği izin alamıyoruz. İstedikimiz zaman gelemeyebiliriz. Ancak biz onları aradığımızda telefonlarımızı açmıyorlar. Mesaj atsam watsaptan cevap vermiyor. Yani iletişime açık olmalı. Mesela ben soru soramıyorum. Anlamadığım yerlerde hocama danışmıyorum. Açıkçası yardımcı, yardımsever olmalı (K15).

Lisansüstü eğitimde değerlendirme

Lisansüstü öğrencilere "Lisansüstü eğitimde değerlendirme süreci hakkında neler söylemek istersiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Böylece lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim sürecindeki kazanımlarının değerlendirilmesine yönelik düşünceleri ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimde değerlendirme sürecine ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan görüşmelerde "Ölçme ve değerlendirme" ana teması altında beş alt tema belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimde Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri

Ana Tema	Alt Temalar	Doktora (n)	Yüksek lisans(n)	Toplam (n)
Ölçme- değerlendirme	Sürece yönelik	9	8	17
	Adil	1	4	5
	Objektif	4	5	9
	Uygulamaya dönük	4	9	13
	Zorlayıcı	-	1	3

Tablo 4'e göre lisansüstü öğrencileri çoğunlukla (n = 17) lisansüstü eğitimde değerlendirmenin "sürece yönelik" ve "uygulamaya dönük" (n= 13) olarak yapılması gerektiğini ifade ederken çok az bir kısmı (n = 3) lisansüstü eğitimde değerlendirmenin "zorlayıcı", "objektif" (n= 9) ve "adil" (n= 5) bir nitelikte olması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca yüksek lisans öğrencileri doktora öğrencilerine göre lisansüstü eğitimdeki değerlendirme sürecinin "adil", "objektif", "uygulamaya dönük" ve "zorlayıcı" olması gerektiği konusunda daha fazla görüş dile getirdikleri söylenebilir. Ancak doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre değerlendirme sürecinin "sürece yönelik" olması gerektiği konusunda daha fazla görüş ifade ettikleri görülmektedir.

Lisansüstü eğitimde değerlendirme sürecine yönelik elde edilen ifadeler incelendiğinde öğrencilerin lisansüstü eğitimde değerlendirmenin eğitim süreci boyunca yapılması gerektiği ve değerlendirme sürecinin uygulamaya dönük bir şekilde değerlendirme yapılması gerektiği konusunda daha fazla görüş ifade ettikleri söylenebilir. Ayrıca yüksek lisans öğrencilerinin aldıkları eğitimin teorikten çok uygulamaya dönük olması gerektiği ve değerlendirmenin de uygulamaya dönük yapılması gerektiği düşüncesine sahip oldukları söylenebilir.

Daha önce de söylediğim üzere, öğrencinin yaptığı araştırma ve sınıfla bu araştırmaya dair paylaştığı bilgi ve belgeler baz alınarak bir değerlendirme yapılmalı... Tabi sadece ürün odaklı değil süreci de unutmadan değerlendirme yapılmalı (K2).

Eğitimler teorik içerikli ve eylemsel araştırma yönüyle dar bir kulvar. Analizler betimsel yönde bu sebeple tanımdan öteye geçilemiyor. Uygulamaya dayalı değerlendirmeler yapılmalı (K5).

Lisansüstü eğitime ilişkin algı

Lisansüstü öğrencilere "lisansüstü eğitimi bir şeye benzetmeniz gerekirse neye benzetirdiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Böylece lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim sürecine ilişkin algıları metaforla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin bulgulara ait tablolar oluşturulmuştur. Daha sonra bulgular alt başlıklar halinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

Aşağıda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla bulgulara Tablo 5'te yer verilmektedir.

Tablo 5: Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin geliştirdiği metaforlar

Metaforlar	Katılımcı sayısı	Yüzde oranı
Kütüphane	2	10.00
Maraton	1	5.00
Toprak	1	5.00
Çalışma kampı	1	5.00
Zorlu yol	1	5.00
Su	1	5.00
Sis	1	5.00
Etiket	1	5.00
Değerli taş	1	5.00
Engel	1	5.00
Karınca	1	5.00
Petek	1	5.00
Mahkeme	1	5.00
Asansör	1	5.00
Çeşme	1	5.00
Ağaç	3	15.00
Merdiven	1	5.00
Toplam	20	100.00

Tablo 5'e göre lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin ifadeleri dikkate alındığında toplam 20 olmak üzere, 17 farklı metafor ürettikleri görülmektedir. "ağaç" metaforu 3 (%15.00) öğrenci tarafından üretilirken "kütüphane" metaforu 2 (%10.00) öğrenci tarafından üretildiği görülmektedir. Ayrıca "maraton", "toprak",

“kamp”, “yol”, “su”, “sis”, “etiket”, “değerli taş”, “engel”, “karınca”, “petek”, “mahkeme”, “asansör”, “çeşme” ve “merdiven” metaforları ise 1'er (%5.00) öğrenci tarafından dile getirildiği görülmektedir.

Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin “ağaç” ve “kütüphane” metaforlarını daha sık kullandıkları söylenebilir. Lisansüstü eğitime ilişkin metaforların gerekçelerine göre ele alındığında olumlu, olumsuz olarak iki ana kategoride toplanmıştır. Olumlu anlamda 11 metafor (%64.7); olumsuz anlamda 6 metafor (%35.3) yer almaktadır. Bu metaforların ifadeleri incelendiğinde olumlu metaforların lisansüstü eğitimin kendilerine akademik kariyer sağladığını, bakış açılarını, bilgilerini arttırarak kendi alanında uzmanlaşmalarına katkı sağladığına yönelik gerekçeler sundukları görülmüştür. Ancak olumsuz algıları yansıtan metaforlar incelendiğinde lisansüstü eğitimin zor, meşakkatli, sabır ve azim gerektiren ve süreç içinde birçok engelin ortaya çıkarıldığına yönelik ifadeler ortaya konulduğu görülmüştür. Lisansüstü eğitime ilişkin olumlu ve olumsuz ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Lisansüstü eğitim benim için sadece bir merdiven. Çünkü lisansüstü eğitim benim ulaşmak istediğim hedeflerim için tırmanacağım bir araçtır. Yani merdiven.” şeklinde cevap vererek lisansüstü eğitimi bir merdivene benzetmektedir (K15).

Bir de şu var bir benzetmede bulunursak lisansüstü eğitim, bir hayır çeşmesine benziyor. Yani herkesin sürekli faydalanılacağı sürekli böyle kendisinden istifade edilebileceği sürekli topluma ve çevresine güzel hizmetler sunacak bir yapıya benzetebilirim (K7).

Sabır, emek, uykusuzluk gerektirecek zor ve meşakkatli bir yola benzetebilirim. Çünkü gerçekten çok zor bir süreç ve bu süreç içinde asla pes etmeden sabırla ilerlemeye çalışmak gerekli. Çünkü süreç içinde zaman zaman kendinizi bitmiş, tükenmiş ve yetersiz hissedebilirsiniz (K11).

Sise benzetiyorum. Çünkü lisansüstü eğitimin hiçbir aşamasında önünüzü göremiyorsunuz. Bir şeyler öğrenmeye çalışırken de kendi çabanızla, çırpınmanızla, el yordamıyla yönünüzü bulmaya çalışarak ilerliyorsunuz (K14).

Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin Tablo 5’te yer alan metaforlar “zorluk”, “üretim”, “kariyer” ve “çaba” olmak üzere toplam 4 adet temada toplanmıştır. “üretim” teması altında üretilen metaforlar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Üretim teması altında üretilen metaforlar

Üretim temasına ilişkin metaforlar	Katılımcı sayısı	Yüzde oranı
Kütüphane	2	20.00
Toprak	1	10.00
Su	1	10.00
Petek	1	10.00
Karınca	1	10.00
Çeşme	1	10.00
Ağaç	3	30.00
Toplam	10	100.00

Tablo 6 incelendiğinde lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin “üretim” teması altında 7 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. “üretim” teması altında üretilen “ağaç” metaforu 3 (%30.00) öğrenci tarafından üretilirken “kütüphane” metaforu 2 (%20.00) öğrenci tarafından temsil edilmektedir. “Toprak”, “su”, “petek”, “karınca” ve “çeşme” metaforları 1 (%10.00) lisansüstü öğrenci tarafından temsil edildiği belirlenmiştir. Metaforlara ilişkin ifadeler incelendiğinde lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi verimli bir çalışma alanı olarak gördükleri söylenebilir.

“Zorluk” teması altında üretilen metaforlar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Zorluk teması altında üretilen metaforlar

Zorluk temasına ilişkin metaforlar	Katılımcı sayısı	Yüzde oranı
Zorlu yol	1	25.00
Sis	1	25.00
Engel	1	25.00
Mahkeme	1	25.00
Toplam	4	100.00

Tablo 7 incelendiğinde lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin “zorluk” teması altında 4 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. “zorluk” teması altında üretilen “zorlu yol”, “sis”, “engel” ve “mahkeme” metaforları 1

(%25.00) lisansüstü öğrenci tarafından temsil edildiği belirlenmiştir. Metaforlara ilişkin ifadeler incelendiğinde lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi zorluk ve engellerle dolu sabır ve azim gerektiren bir süreç olarak gördükleri söylenebilir.

“*Kariyer*” teması altında üretilen metaforlar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Kariyer teması altında üretilen metaforlar

Kariyer temasına ilişkin metaforlar	Katılımcı sayısı	Yüzde oranı
Etiket	1	25.00
Değerli taş	1	25.00
Asansör	1	25.00
Merdiven	1	25.00
Toplam	4	100.00

Tablo 8 incelendiğinde lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin “*kariyer*” teması altında 4 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. “*kariyer*” teması altında üretilen “*etiket*”, “*değerli taş*”, “*asansör*” ve “*merdiven*” metaforları 1 (%25.00) lisansüstü öğrenci tarafından temsil edildiği belirlenmiştir. Metaforlara ilişkin ifadeler incelendiğinde lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi kariyer basamaklarının zirvesine ulaştıran birer araç olarak gördükleri söylenebilir.

“*Çaba*” teması altında üretilen metaforlar Tablo 9’de yer almaktadır.

Tablo 9: Çaba teması altında üretilen metaforlar

Çaba temasına ilişkin metaforlar	Katılımcı sayısı	Yüzde oranı
Çalışma kampı	1	50.00
Maraton	1	50.00
Toplam	2	100.00

Tablo 9 incelendiğinde lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin “*çaba*” teması altında 2 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. “*çaba*” teması altında üretilen “*çalışma kampı*” ve “*maraton*” metaforları 1 (%50.00) lisansüstü öğrenci tarafından temsil edildiği belirlenmiştir. Metaforlara ilişkin ifadeler incelendiğinde lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi çaba ve emek gerektiren zorlu bir süreç olarak nitelendirdikleri söylenebilir. Bu metaforların gerekçeleri incelendiğinde sürecin masraflı olması, çalışma zamanının kısıtlı olması, çalışanlar için izin almada yaşanan zorluklar, devamsızlık, çok çaba gerektirmesi gibi birçok nedenin sıralandığı ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çağımız bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler ışığında bilginin hızla değiştiği ve yayıldığı bir döneme girmiştir. Gelişmiş ülkeler doğru bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilginin doğruluğuna eleştirel bir gözle bakabilen, analitik ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerine sahip bireylere ihtiyaç duymaktadır. Nitelikli insan yetiştirmenin en etkili yolunun ise eğitimden geçtiğine inanılmaktadır. Eğitimin yaşam boyu süren bir süreç olduğu düşünüldüğünde bireylerin aldıkları lisans eğitimi artık yeterli görülmemektedir. Lisansüstü eğitimin gerekliliği her geçen gün ortaya çıkmaktadır. İhtiyaçları sürekli olarak değişen bireylerin yetiştirilmesinde, çağın gereklerine göre yenilenmelerinde lisansüstü eğitim büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Lisansüstü eğitim gören öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmanın sonucunda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi yapma gerekçelerinin farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre öğrenciler mesleki sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirmek, saygınlık, bilgiye, öğrenmeye, araştırmaya yönelik ilgi ve meraklarını tatmin etmek, farklı bakış açıları kazanmak, araştırma yapma, düşünme ve yorumlama becerilerini geliştirmek, alanlarındaki güncel gelişmeleri takip ederek mesleki gelişimlerine ve akademik kariyerlerine katkı sunmak için lisansüstü eğitim aldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca doktora öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre bu konuda daha fazla görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak lisansüstü eğitim gören öğrenciler lisansüstü eğitimi mesleki ve kişisel gelişimlerinin yanında akademik kariyer yapmak için bir basamak olarak gördükleri söylenebilir. Alanyazında öğrencilerin lisansüstü eğitim yapma gerekçeleri arasında alanlarındaki güncel gelişmeleri takip etme (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012), saygınlık (Aydemir ve Çam, 2015), kişisel gelişim (Dilci, 2019; Kara 2008), mesleki gelişim (Çimen, 2015; İnel-Ekici, Ekici ve Can, 2020), akademik kariyer (Alhas, 2006; Gemme ve Gingras, 2012; İzgi, 2016; Oluk ve Çolak,

2005), araştırma yapma, düşünme ve yorumlama becerilerini geliştirme (Aktan, 2020; Aydemir ve Çam, 2015) olduğu sonucunu ortaya çıkararak araştırmalara rastlanmıştır. Ancak Başar, Narlı ve Günhan (2005) yapmış oldukları araştırma sonuçları bu araştırma sonucunu desteklememektedir. Bu araştırmaya göre öğrenciler lisansüstü eğitimine akademik kariyer, mesleki gelişim, saygınlık yapmaktan çok kendilerini geliştirmek için başladıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Çünkü lisansüstü eğitim, öğrenmeye, araştırmaya ilişkin ilgisi, becerisi ve meraklı olan bireylerin kendi istekleri doğrultusunda sürece dâhil olduğu bir durumdur. İnel-Ekici, Ekici ve Can (2020) tarafından Fen Bilgisi lisans eğitimine devam eden öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin, beklentilerinin ve farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda lisansüstü eğitimi mesleki gelişimlerini arttırmak amacıyla yaptıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Aktan (2020) tarafından öğrencilerin lisansüstü eğitimlerinde yaşadıkları sorunlar ile lisansüstü eğitime dayalı kariyer gelişimi hakkındaki görüşlerini ele alan çalışmasında da öğrencilerin lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi kişisel ve mesleki gelişim sağlama, akademik kariyer ve araştırma becerilerini geliştirme amacıyla aldıkları tespit edilmiştir. Lisansüstü eğitim sürecinde gerçekleştirilen seminer, kongre ve tez çalışmaları gibi akademik süreçler düşünüldüğünde lisansüstü eğitimin öğrencinin etkili araştırma becerisi kazanması yolunda çok önemli katkılar sağlaması kaçınılmazdır. Lisansüstü eğitimin bireye sağladığı akademik kariyer, alanda uzmanlık gibi imkânlar göz önüne alındığında öğrenciler açısından lisansüstü eğitim bir gereklilik haline gelmektedir. Nitekim öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile kariyer basamaklarında ilerlemelerini düzenlemek amacıyla 2022 yılında çıkarılan “Öğretmenlik Meslek Kanunu” nedeniyle lisansüstü eğitime olan talepteki artış bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Bu kanuna göre yüksek lisans eğitimini tamamlayanlar uzman öğretmen unvanı için öngörülen, doktora eğitimini tamamlayanlar ise başöğretmen unvanı için öngörülen yazılı sınavdan muaf tutularak hem maaş hem de mesleki anlamda elde edeceği statü bakımından avantajlı duruma gelmektedir (Öğretmenlik Meslek Kanunu, 2022). Milli Eğitim Bakanlığının getirmiş olduğu öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselme sistemiyle lisansüstü öğrencilerine tanınan hakların bu sürece olan talebin artmasında da etkisi olduğu söylenebilir. Ancak lisansüstü eğitim sadece mesleki gelişim ve kariyer basamaklarını tırmanmak için bir araç olarak görülmemelidir. Çünkü bilimsel süreçlerle yürütülen bu sürece yönelik öğrencilerin kendilerini yenilemeleri ve geliştirmelerine yönelik içsel bir motivasyonun, araştırma ve öğrenmeye yönelik ilgi ve merakın da gerekli olduğu unutulmamalıdır (Başar, Narlı ve Günhan, 2020). Bireysel gelişimini amaç edinmiş öğrenciler bu süreci severek, isteyerek ilgiyle ve merakla yapmalı, kendini geliştirmek için lisansüstü eğitim fırsatlarını nitelikli bir şekilde değerlendirmelidir. Bu anlamda lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimi alma gerekçelerinin benzer olmadığını tam aksine farklı gerekçelere dayandığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre lisansüstü eğitime başlamadan önce yüksek lisans ve doktora öğrencileri arasında lisansüstü eğitime ilişkin beklentileri çoğunlukla karşılanmasına rağmen, beklentilerin farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca doktora öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin sahip olduğu beklentilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre daha çok karşılandığı tespit edilmiştir. Yani süreç içerisinde doktora öğrencileri çoğunlukla beklentilerinin karşılandığını belirtirken, yüksek lisans öğrencilerinin ise çoğunluğu aksi yönde görüş ifade ettikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu durumu destekleyen araştırmalara (Adıgüzel, 2002; Aktan, 2020; İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012) rastlanmıştır. Adıgüzel (2002) lisansüstü öğrencilerin öğrenim süreci içinde edindikleri beklenti ve becerilerinin farklılık gösterdiğini ortaya çıkarırken İlhan, Sünkür ve Yılmaz (2012) ise lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin kişisel gelişimi sağlama, ülke kalkınmasına ve eğitimin ilerlemesine yönelik beklentilerinin olumlu olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ancak lisansüstü öğrenimlerin lisansüstü eğitime ilişkin beklentilerini karşılamadığı sonucuna ulaşan ve bu araştırmanın sonucunu desteklemeyen araştırmaların da olduğu tespit edilmiştir (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012). Alabaş, Kamer ve Polat (2012) lisansüstü öğrencilerin yarıdan fazlasının öğrenim gördüğü programa ilişkin beklentilerinin karşılanmadığına ilişkin görüşe sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Lisansüstü eğitimde öğrencilerin çoğunlukla iletişim problemi yaşadıkları ve eğitim süreçlerinde çoğunlukla rehberliğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu süreçte lisansüstü öğrencilerin doktora öğrencilerine göre daha fazla iletişim sorunu yaşadıkları da görülmüştür. Buna göre öğrenci-öğretim elemanı ilişkilerinde iletişimin zayıf ve sağlıklı olması lisansüstü eğitimin kalitesinin düşmesinde önemli bir etken olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durum lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin danışmanlarıyla yaşadıkları iletişimden memnun olmadıklarını göstermesi açısından önemli görülmektedir. Alanyazında bu sonucu destekleyen araştırmaların (Arabacı ve Akıllı, 2013; Dilci, 2019) olduğu tespit edilmiştir. Arabacı ve Akıllı (2013) tarafından yapılan araştırmada lisansüstü öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadığı en büyük problemin danışmanlarıyla yaşadıkları iletişim ve rehberlik yetersizliği olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Seçkin, Apay ve Apaydın (2014) doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre aldıkları eğitimlere ilişkin danışmanlıktan daha fazla beklenti içinde oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Lisansüstü öğrencilerin danışmanları ile sorun yaşamadığını ortaya çıkaran ve bu araştırma sonucunu desteklemeyen araştırmaların da olduğu tespit edilmiştir (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Gill, Russell ve Rayfield, 2012; Kara, 2008; Erichsen, Bolliger ve Halupa, 2014).

Gill, Russell ve Rayfield (2012) tarafından yapılan araştırmada lisansüstü öğrencilerin danışmanlarından genelde memnun olduğu sonucu ortaya çıkarken Kara (2008) tarafından yapılan araştırmada bu durum kısmen memnun oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmalar göz önüne alındığında lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin istekli, üretken olmalarının yanı sıra danışmanlarının da bu konuda yol gösterici olmalarının önemli rol oynaması bakımından önemlidir. Ayrıca danışmanlık sürecinin öğrenciler açısından istenen düzeyde olmadığı da görülmektedir. Ayrıca lisansüstü eğitimde değerlendirme sürecinin öğrenciler açısından üründen çok sürece yönelik olması gerektiği görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu konuda doktora öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre daha fazla görüş ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitim hakkında olumlu algıya sahip olduğu görülmüştür. Aynı zamanda lisansüstü eğitim öğrenciler için kariyer basamaklarının zirvesine ulaştırıcı verimli bir çalışma alanı olduğu ancak, bu sürecin zorluklarla, engellerle dolu sabır, azim ve çaba gerektiren meşakkatli bir sürece dayandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu metaforların gerekçeleri incelendiğinde masraflı olması, çalışma zamanının kısıtlı olması, çalışanlar için izin almada yaşanan zorluklar, devamsızlık, çok çaba gerektirmesi gibi birçok nedenlerinin sıralandığı ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen araştırmalara rastlanmıştır (Başer, Narlı ve Günhan, 2005; Ekici, Ekici ve Can, 2020; Gömleksiz ve Et, 2013). Gömleksiz ve Et (2013) tarafından lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmada lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin daha çok olumlu bir algıya sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmada olumlu algılar başarı, güç, uzmanlık, statü, zirve, araştırma, umut, yol göstericilik, çaba, popülerlik ve kariyer kategorileridir. Olumsuz algılar ise kayırmacılık, baskı ve sindirme, yanlı ve umutsuzluk kategorileridir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda lisansüstü öğrencilerin eğitimleri boyunca yaşamış olduğu sorunların ortadan kaldırılmasına ve lisansüstü eğitime yönelik olumlu algıya sahip olmalarını sağlamaya yönelik politikaların geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca lisansüstü eğitimde danışmanların iletişim odaklı bir anlayışla hareket etmeleri ve iletişim sürecinin güvene dayalı bir şekilde yürütmeleri önerilebilir. Bu kapsamda danışmanların öğrencilere sunacağı rehberlik sürecin sağlıklı bir şekilde yürütüleceği bir mekanizma geliştirilmelidir. Danışmanların danışmanlığını yürüttüğü öğrenciler ile daha yakından ilgilenmeleri, lisansüstü eğitimde uygulanacak değerlendirme anlayışının ise eğitim sürecini kapsayacak şekilde sürece yönelik değerlendirmeye yürütülmesi önerilebilir. Farklı araştırmacılar tarafından evren ve örneklem sayısı daha fazla olan, nicel araştırma sonuçlarıyla desteklenen araştırmalarla lisansüstü eğitime ilişkin lisansüstü öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkaracak daha kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, E. (2002). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü öğretime ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktan, O. (2020). Öğretmenlerin kariyer gelişimi açısından lisansüstü eğitimin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 596-607. doi: 10.5961/jhes.2020.419.
- Alabaş, R. , Kamer, S. T. & Polat, Ü. (2013). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *e-International Journal of Educational Research*, 3 (4), 89-107. Retrieved from <http://www.e-ijer.com/tr/pub/issue/8020/105368>.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anagnostopoulou, E., Mavroidis, İ., Giossos, Y., & Koutsouba, M. (2015). Student satisfaction in the context of a postgraduate programme of the hellenic open university. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 16(2), 40-55. doi: 10.17718/TOJDE.52944.
- Arabacı, İ. B., & Akılı, C. (2013). Lisansüstü öğretimde öğrenci sorunları. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 124.
- Aydemir, S., & Şefika, Ç. A. M. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16. doi: 10.19128/turje.00354.
- Balcı, A. (2021). *Sosyal Bilimlerdel Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler* (15 b.). Ankara: Pegem Akademi.

- Başer, N., Narlı, S., & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17).
- Chun-Mei Zhao, Chris M. Golde & Alexander C. McCormick (2007). More than a signature: how advisor choice and advisor behaviour affect doctoral student satisfaction. *Journal of Further and Higher Education*, 31(3), 263-281. doi: 10.1080/03098770701424983
- Creswell, J.(2013). *Araştırma deseni* (Selçuk Beşir Demir, Çev. Ed.). Ankara: Eğitim Kitap.
- Çimen, A. (2015). *Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri ve beklentilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). T.C. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitiminin öğrenci ve öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). T.C. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (1) , 159-179. doi: 10.18069/firsbed.538667.
- Erichsen, E. A., Bolliger, D. U., & Halupa, C. (2014). Student satisfaction with graduate supervision in doctoral programs primarily delivered in distance education settings. *Studies in Higher education*, 39(2), 321-338. doi: 10.1080/03075079.2012.709496.
- Frumkin, L. A., Maya, M. A., & Chris, S. (2007). Postgraduate preferences: a study of factors contributing to programme satisfaction amongst masters students. *New Horizons in Education*, 55(2), 37-54.
- Gemme, B., Gingras, Y. (2012). Academic careers for graduate students: a strong attractor in a changed environment. *High Educ* (63), 667–683. doi: 10.1007/s10734-011-9466-3.
- Gill, B. E., Russell, M., & Rayfield, J. (2012). An exploration of graduate student satisfaction with advising in departments of agricultural education, leadership, communications, and extension. *Journal of Agricultural Education*, 53 (1), 5-17. doi: 10.5032/jae.2012.01005.
- Gömleksiz, M. N., & Et, S. Z. (2013). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin metaforik algıları. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 145152.
- Güler, A., Halıcioğlu, M. B., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma* (2 b.). Ankara: Seçkin.
- İlhan, M., Sünkür, M. Ö., & Yılmaz, F. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 22-42.
- İnel-Ekici, D., Ekici, M. & Can, İ. (2020). The examination of pre-service teachers' views, expectations, and awareness about postgraduate education. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 212-227. doi: 10.33710/sdujes.676425.
- İzgi, S. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). T.C. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kara, F. (2008). *Matematik öğretmenlerinin lisansüstü eğitim deneyimleri ve okul yaşantılarına yansımaları*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karakütük, K. (2001). *Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Öğretimin Planlanması* (2 b.). Ankara: Anı Yayınları.
- Li-Wei Mai (2010). A comparative study between uk and us: the student satisfaction in higher education and its influential factors. *Journal of Marketing Management*, 21(7-8), 859-878. doi: 10.1362/026725705774538471.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel yaklaşımlar* (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası Yayıncılık.
- Oluk, S. ve Çolak, F. (2005). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen olarak çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları bazı sorunlar. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17. 141-144.

- Orçan, B. (2013). *Lisansüstü eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerin bilimsel araştırma sürecindeki kavram yanlışlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öğretmenlik Meslek Kanunu. (2022, 23 Mayıs). *Resmi Gazete* (Sayı: 31750). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220214-1.htm>.
- Seçkin, M., Aypay, A., & Apaydın, Ç. (2014). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik danışmanlık hakkındaki görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 28-35. doi: 10.5961/jhes.2014.086.
- Variş, F. (1973). *Türkiye'de Lisansüstü Eğitim*. Ankara: Ankara Ün. Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10 b.). Ankara: Seçkin.
- Yin, R. K. (2009). *Case Study Research Design and Methods* (4 b.). Sage: Thousand Oaks.
- Yüksek Öğretim Kanunu-2547, (1981). 16 Kasım 2012 tarihinde <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2547&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> adresinden alınmıştır.
- Yvonne Hill, Laurie Lomas, Janet MacGregor, (2003). Students' perceptions of quality in higher education. *Quality Assurance in Education*, 11 (1), 15-20. doi: 10.1108/09684880310462047.

Extended Abstract

Our age has entered a period in which information rapidly changes and spreads in the light of developments in science and technology. Developed countries need individuals who can reach the right information, look critically at the accuracy of the information they reach, and have high-level thinking skills such as analytical and creative thinking. It is believed that the most effective way of raising qualified people is through education. Considering that education is a life-long process, the undergraduate education that individuals receive is no longer considered sufficient, and the necessity of graduate education is emerging day by day. Postgraduate education is of great importance in raising individuals whose needs are constantly changing and in their renewal according to the requirements of the age. In this sense, it is of great importance to determine the views of postgraduate students on postgraduate education. For an education system suitable for the requirements of the information age, there is a need for competent instructors in their own fields and graduate students with these qualifications, who have an important place in the development of the education system. For this reason, the opinions of faculty members and postgraduate students regarding postgraduate education are of great importance. From this point of view, the aim of this research is to reveal the views of postgraduate students on postgraduate education.

In this context, postgraduate students' reasons for taking postgraduate education, their expectations from postgraduate education, their communication problems in graduate education and their views on evaluation in graduate education are revealed. In addition, it is aimed to reveal the perceptions of students about postgraduate education. Case study design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consists of 20 students studying at different postgraduate levels in 11 different universities in the 2021-2022 academic year. Maximum variation sampling method, one of the purposive sampling methods, was preferred in the sample selection. The data were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The obtained data were analyzed by content analysis method.

As a result of the research, it can be said that postgraduate students see postgraduate education as a step towards making an academic career besides their professional and personal development. In the literature, the reasons for students to pursue graduate education include following the current developments in their fields (Alabaş, Kamer, & Polat, 2012), prestige (Aydemir & Çam, 2015), personal development (Dilci, 2019; Kara 2008), professional development (Çimen, 2015; İnel). -Ekici, Ekici & Can, 2020), academic career (Alhas, 2006; Gemme & Gingras, 2012; İzgi, 2016; Oluk & Çolak, 2005), developing research, thinking and interpretation skills (Aktan, 2020; Aydemir & Çam, 2015) have been found in studies revealing the result. According to another result of the research, although the expectations of postgraduate education were mostly met among master's and doctoral students before the start of postgraduate education, it was revealed that the expectations differed. In addition, it has been determined that the expectations of doctoral students regarding graduate education are met more than graduate students. In other words, while the doctoral students stated that their expectations were met in the process, it was determined that the majority of the graduate students expressed the opposite opinion. Studies supporting this

situation (Adıgüzel, 2002; Aktan, 2020; İlhan, Sünkür, & Yılmaz, 2012) have been found in the literature. It has been revealed that students in graduate education mostly have communication problems and they mostly need guidance in their education processes. In addition, it has been observed that postgraduate students have more communication problems than doctoral students in this process. Accordingly, it can be said that poor and unhealthy communication in student-teaching staff relations is an important factor in the decline of the quality of postgraduate education. This situation is considered important in terms of showing that postgraduate students are not satisfied with the communication they have with their advisors regarding postgraduate education. In the literature, it has been determined that there are studies supporting this result (Arabacı & Smart, 2013; Dilci, 2019). It has been observed that postgraduate students have a positive perception about postgraduate education. At the same time, it has emerged that postgraduate education is an efficient work area for students to reach the top of the career ladder, but this process is based on a grueling process that requires patience, perseverance and effort, full of difficulties and obstacles. When the reasons for these metaphors are examined, it has been revealed that many reasons such as being expensive, limited working time, difficulties in obtaining leave for employees, absenteeism, and requiring a lot of effort are listed. Studies supporting this result of the study were found (Başer, Narlı, & Günhan, 2005; Ekici, Ekici, & Can, 2020; Erkensiz & Et, 2013).

In line with the results obtained in the research, it can be suggested to develop policies to eliminate the problems that graduate students have experienced during their education and to ensure that they have a positive perception towards graduate education. In addition, it can be recommended that counselors act with a communication-oriented understanding and conduct the communication process in a trust-based manner in graduate education. In this context, a mechanism should be developed in which the guidance process that the counselors will offer to the students will be carried out in a healthy way. It can be suggested that the counselors should be more interested in the students they supervise, and that the evaluation approach to be applied in graduate education should be carried out with process-oriented evaluation to cover the education process.